

Zalai Közlöny 1900.03.31. 1-2. oldal, alul

TÁRCA

Knortzer Frigyes titka. *)

Rejtelmes történet.

– Írta: Halis István. –

*) Tulajdonképen már megjelent a „Hét” 1892. évfolyamában ez a humortól duzzadó história, azonban Knortzer Frigyesnek, – kit oly szépen jellemez a történet, – múlt héten történt elhalálozása alkalmából a szerző szívességéből újra közzétesszük. -

Szerkesztő.

I.

Jogászkoromban részt vettem sok multságban, de mindannyi között az volt legpompásabb, mikor én karonfogtam azon éjszakán szerzett két barátomat, – kiknek mindegyikével szerencsés valék meginni a brudersaftot és akik mind a ketten fiakkerkocsisok valának, – és reggeli 5 órakor kiléptem a Makkhetesből.

Azt határoztuk ugyanis, hogy most elmegyünk a városligetbe, megvásároljuk a perces gyerekek rudjaira fűzött pereceket és ringlispilre ülve, a publikum közé hajigáljuk darabonkint. Be fölséges multság lesz!

Egyszerre azt kiáltozzák a hátam mögött: „Pista, hova Pista!” Miután azonban isteni kedvemben nem vonatkoztattam személyemre ilyen közönséges megszólítást, ennek az lőn következménye. hogy valaki beledugta kezét a kráglimba és megakadályozott a tovább menésben.

„No ezt a valakit meg fogom gyilkolni!” gondoltam magamban és rettentő kurázsival szemközt fordultam azzal a valakivel.

Kráglimat még most is tartotta egy ember, kiben Deák Ferencet ismertem föl. (Hiszen tudják önök, hogy az öreg úr ilyen korán szeretett sétálgatni.) – „Valahára elcsíptelek, te gyerek!” – mondja az öreg úr, – „majd elmesélem édes anyádnak, hogy félesztendő óta felém sem néztél. Hová mégy ilyen jókor?”

Mínthogy zavarba jöttem s hirtelen nem voltam képes elmondani utunk célját: barátaim kisegítettek és szívesek valának részletesen elbeszélni tervünket az öregnek, kit egyúttal meginvitáltak, hogy a pompás multságban tartson velünk.

Az öreg hátrafordult, egyet intett fiakkerosának, ki őt a Kerepesi úton lassan kísérte, fölült a fiakkerre és engem is felületetett barátaim segítségével. Ezzel megköszönte az invitálást és elhajtattott, mielőtt mellém ülhetek volna barátaim, kiknek gentlemanségéről meleg szavakban emlékeztem meg az öreg előtt.

– „Sohase dicsérgesd őket öcsém, hiszen az első tekintetre fölismertem bennök a lump kocsisokat.”

Ezen állítás fölött disputálni nagy hajlandóságot éreztem magamban, de eszembe jutott édes anyám, ki odahaza szívemre kötötte, hogy ne ellenkezzem

az öreggel, tehát nem szóltam. Deák Ferenc szerencsésen megmenekült attól, hogy rábizonyítsam nagy tévedését.

Beérkeztünk a ligetbe, hol az öreg úr leült rendes helyére, rágyújtott egy kabanoszra, én pedig jónak láttam leheverni a harmatos fűbe.

– Nem kelsz föl most mindjárt, te gyerek! micsoda illetlenség a piszokban heverni.

Könyörögtem, hogy ne zavarjon kényelmemben, hisz olyan jól esik itt feküdni. Az öreg úr megcsóválta fejét.

– Ejnye fráter, mi lesz belőled, mi lesz belőled! Igazán kíváncsi vagyok, mi szeretnél lenni?

„Király”, szóltam némi gondolkozás után.

– Miért?

– Mert akkor nem kellene dolgoznom.

– Szamár vagy, hiszek a királynak legtöbbet kell dolgozni.

Ránéztem bámuló szemekkel: „Megint tréfál kedves urambátyám?”

Az öreg úr bozontos szemöldökei megmozdultak s valami dévaj mosolygás ült szigorú szemében.

– Dehogy tréfálok! Hallgass csak ide, majd bebizonyítom, hogy sok dolga van a királynak; több mint amennyit egy ember el tud végezni. Elmondok egy történetet, melyet azonban nem szabad elbeszélned senkinek, mert status-titok és nagy veszedelmet hozna ránk.

A titok szóra figyelni kezdettem és a következő históriát mondta el nekem:

A koronázás után alig két esztendővel az országot annyira felizgatták a tigri-
sek, (szélbaliak, kik a Tigris vendéglőben vacsoráltak), hogy nemcsak az egri kofák föllázadtak, hanem az ország széltében hosszában tele volt békételenekkel, kik a király ellen konspiráltak. Például a mi vármegyénkben, Zalában, a király elfogására egész részletesen kidolgozott kész terve volt Bátorfi Lajosnak és összeesküvő társainak.

Ezeknek az összeesküvőknek terve gyönyörű volt. T. i. készítették maguknak díszruhát, melynek színe a vármegye színeiből volt egybeállítva: hattyúprémes fehér mentét, aranyzsinóros kék dolmányt és sárga csizmát. Mikor aztán a király Zalába fog jönni, akkor felhúzzák ezt a gyönyörű öltözetet, paripára ülnek, kihúzzák a díszkardjukat: úgy elfogják a királyt, mint a pinty – és more patrio (azaz ősi szokás szerint) bekovártélyozzák Siklós várába.

Így állott országunk forrongásban, mikor fölséges királyasszonyunktól, Erzsébettől levelet kapok, hogy rögtön menjek hozzá Bécsbe, mert veszedelem fenyeget bennünket.

Felutaztam még azon napon.

– „Kedyes barátom, segítsen rajtunk, ezzel fogadott a fölséges asszony, – mert az uram le akar mondani a királyságról, pedig akkor mi leszen szeretett magyar hazánkból!”

Úgy volt valóban. Királyunknak határozott szándéka volt a trónról lemondani.

– Meguntam a sok vesződésedet, mondta előttem a király. Eddig azt hittem, hogy magyar népem heves természete megcsöndesedik, ha alkotmányosan uralkodom, de már látom, miképp a folytonos elégedetlenség vérében van. Ezenkívül is számtalan sok kellemetlenségem akad. Mindig annyi a dolgom, hogy a legjobb akarat mellett alig tudom elvégezni. Már kora hajnalban felkelek s még az egész város alszik, azalatt én az ügyeket szigorúan áttanulmányozom és dolgaimat elvégezem; azután pedig elfoglalja egész napomat a sok reprezentálás, fogadás és dikciózás. Így nem mehet tovább, mert vagy nem alhatom ki magamat rendesen, vagy nem végezhetem el teendőimet.

Személyes élvezetemre épen nem jut idő. Sétálnom akkor se lehetne, ha dolgaim engednék, mert annyi ember tátja rám a száját, hogy feszesebben kellene sétálnom, mint mikor a burgbeli ceremóniákon vagyok.

Szóval nem tűrök tovább. Miért legyek én teljes életemben rabszolgája a hivatalomnak, miért ne lehetnék én is a magam ura: olyan úr, aki bátran kísétálhatja magát és akkor aluszik, ha kedve tartja? Fiunk nagykorúságáig egy kormányzó elvégezheti a királyi tennivalókat egy tanács segítségével.

Így beszélt a király. Hiába igyekeztem ő felségének e reánk nézve olyan szomorú következtetésű határozatát megingatni, pedig a felséges királyasszony velem együtt könyörgött. Csak annyit engedett, hogy félesztendőig elhalasztja lemondását, addig tegyünk valamit.

Csüggedten jöttem vissza Bécsből. Fejem majd szétszakadt az aggodalmaktól. Bizonyosan kitör a forradalom és elsöpri nehezen visszaszerzett alkotmányunkat, mihelyt kinevezik az ország kormányzóját.

Mit tegyünk? Hiába törtem a fejemet két napig; ekkor magamhoz kértem Somsich Pált. Dukál, hogy Somogyvármegye is kivegye a maga részét a hazafisa gondokból, ne csak lázongjon mindig.

Somsich előtt feltártam mindent. És ő, - ki a képviselőháznak elnöke volt és akit a helyzet gyors felismerése jellemzett, - ő sem tudott semmit tanácsolni; pedig az ő feje is megfájult az erős gondolkodás miatt. Nagy nehezen kisütött annyit, hogy jó lesz megkérdezni Királyi Pált; hátha az tud valamit.

Talán legjobb lenne rögtön kidoboltani. hogy az egész világ megtudhassa a dolgot, - feleltem keserűen. Végre azonban engedtem és a hozzám hívott Királynak szintén elbeszéltem, hogyan állunk. Annak is fájt a feje tőle.

Utoljára szétmentünk azzal a határozással, hogy azonnal ismét összejövünk, mihelyt expedienst talál valamelyikünk a kibontakozásra.

Szörnyű lassan teltek el a napok. Körülbelül egy hét múlva éjfél tájban éktelelenül csöngetnek, dörömbölnek az Angol királynő kapuján, és szobámba berohan Királyi Pál. Kezében magasra tartott egy fotográfiát és üdvözlés helyett azt kiáltotta: „Nézd csak, ki ez az ember?”

– Almásy Miska, a konspirátor, feleltem csöndesen. (Különben a jelző, szó fölösleges volt, mert minden Almásy konspirált.)

– Brávó, brávó! Most azt találd ki, hogy kihez hasonlít ismerőseink közül?

Szegény Pali, te rébuszfejtési mániában szenvedsz, mondtam magamban. – „Várj csak, nem jut eszembe hirtelen, hogy kihez hasonlít,” feleltem kevés gondolkodás után.

– Majd megkönnyítem a gondolkodást, mondja Pali és átmegy a másik szobába, íróasztalomról leveszi királyunk fotográfiáját, melyet nekem adott emlékebe ő felsége, és Miska arcképével együtt szemeim elé tartja. „Most csak eltalálod, kihez hasonlít?”

Meglepetve néztem Palira és a képekre. Csakugyan feltűnő hasonlóság volt a két arckép között. A különbség csak annyi volt, hogy Miska szakálla nem volt az ajkon kiborotválva, mint ahogyan királyunk viseli.

– Igazad van, szakasztott egyformák.

– Hát most találd ki, hogy mi következik ebből a hasonlóságból?

– Hogyan találjam ki a te gondolataidat, Pál?

– Pedig igen egyszerű az egész. Almásy pompásan beszél német és francia nyelven; már most nem kell egyéb, mint hogy olyan szakállt viseljen, minő a királyé, tanulja el a király akcentusát és mozdulatait, öltse fel a huszártábornoki uniformist – és király gyanánt fungáljon mindenütt, ahol az igazi király nem akar ott lenni személyesen.

Olyan mély bölcsesség volt ebben a bolond gondolatban, hogy elkábultam bele. Hátha!

Királyi elment tőlem, de reggel visszajött Somsichsal. Tanácskozásunk eredménye az volt, hogy: mernünk kell mindent!

Megállapítottuk a főbb részleteket. Legelőször megvizsgáljuk Almásyt mindnyájan és beszélünk vele. A múlt hetekben éppen hazajött külföldről.

Föltűnés elkerülése végett egyenkint utazunk. Somsich elment Sárdra, én elutaztam Pusztá-Szent-Lászlóra, Királyi pedig Szepetnekre, de onnan kirándul Ebergénybe, és magával fogja hozni Almásyt Kanizsára, hová találkat adtunk egymásnak.

Somsichnek csupán az a kifogása volt, hogy miért megyünk éppen Kanizsára?

– „Mert mindnégyünk lakóhelyének Kanizsa a középpontja, s mert ott Knortzer a vendéglős, kinél titoktartóbb embert nem ismerek,” válaszoltam.

A terv szerint kitűzött napon csakugyan találkoztunk Kanizsán a Szarvas vendéglőben.

(Vége következik)